BROJ 3 OBITELJ GOD IV

U ZAGREBU 17 SIJEČNJA 1932

BISKUP JURAJ

IZ ROMANA „BOŽJI MEĐAŠI" — NAPISAO IVAN PREGELJ

Biskup Juraj Dobrila stajao je visoko uspravljen za stolom sučelice visoku činovniku, koji se prije dobra četvrt sata najavio, da bude primljen. Biskup nije u taj trenutak ni najmanje nalikovao priprostu sinu istarskog seljaka iz Ježenja. Izgledao je plemićki i dostojanstveno, od nogu pa do krasno izrazita slavenskog lica s visokim čelom i jakim obrvama, koje su mu vojnički stršile iznad mirno pametnih i otvoreno srdačnih očiju. Činovnik nije mogao podnijeti njegova šažalnog i prezirnog pogleda. Kad je vidio da je vladika nekako neuljudno ustao, ustao je i on. Kušao je sakriti posprdnu crtu na svojem licu, govorio je uljudnije, nego što je htio, ne bi li ublažio dojam svoje posljednje riječi kojom je razgnjevio vladiku.

ISTARSKI SELJACI PRED BISKUPOM DOBRILOM
K romanu „Božji međaši" nacrtao Saša Šantel

»Prečasni! Govorio sam otvoreno, šta ja mislim o Hrvatima u Istri. Ne ću reći, da se možda i ne varam. Nisam Istranin. To više želim, da bi moj izvještaj bio suglasan s mišljenjem preuzvišenoga. Zato sam Vam najavio svoj pohod. Ne razumijem, kako se preuzvišeni može uzrujavati na moju obavještajnu riječ.«

Biskup odgovori hladno i uljudno:

»Ekscelencijo, niste me uzrujali, premda ste mogli da me uzrujate, jer, što ste rekli o Hrvatima u Istri, vrijeđa i samoga mene. Rodom i jezikom ja sam istarski Hrvat.«

Činovnik se uljudno nakloni ne odgovarajući ništa.

»Kao takav, pa i kao duhovni pastir,« nastavi biskup, »predobro poznajem dobra a također i loša svojstva svojih ljudi. Ne ću da ih branim. Ali nas dvojica ne slažemo se u drugoj stvari. Ja tvrdim, da moji Istrani sami po sebi nisu zli i da ih kvare tuđinci, koji dolaze među njih, da ih iskorišćuju. Vi, ekscelencijo, mislite, da su oni već po naravi takvo pleme, s kojim se ne da ništa učiniti. A takav sud o Hrvatima u Istri jest nepravedan.«

»Slušam!« rekao je nešto porugljivo činovnik.

»Ne bajunetom ni puškom, nego ljubavlju kušam ja da uzgojim svoje stado u Istri,« nastavio je ponovno biskup. »Ne znam, kakvo bi zlo i neugodnost mogla visoka vlada vidjeti u tom. Ali moram ustvrditi, da vladi nije po volji moj način obrazovanja i uzgajanja. A to, ekscelencijo, to boli!«

»Slavenstvo je u Istri suvišno,« rekao je odlučno činovnik.

Biskupu je nemirno zaigralo oko usnica.

»Tisuću godina, ekscelencijo, nije ga izbrisalo,« kazao je, »pa zar mislite, da će se dati izbrisati sada? Krv nije voda.«

Činovnik se jedva suspregao. Službeno je rekao:

»Nitko ne će tajiti ni nijekati istranstva. Ali htio sam reći, da Istranin ne zna ništa o slavenstvu. Prokriomčarili su mu ga u srce. Prokriomčarili, prečasni, iz Rusije! A to je ono, tu mora vlast upotrijebiti svoju moć.«

»Razumijem,« kazao je mirno biskup. »Htjeli ste reći, da istarski Hrvat nema pravo govoriti po svoje, pjevati svoje pjesme, moliti se Bogu po svoje, svojom besjedom.«

»Reći ću,« odgovorio je činovnik, »da vlast ne će nikada dopustiti, da bi bilo tko uznemirivao smiješnim naukama mirne, svijesne državljane. Mir hoćemo u Istri.«

»Mir,« nasmiješio se vladika. »Zar doista? I ja hoću mir! Snošljivost, kazat ću. Dajte Hrvatima u Istri, što imaju Talijani, dajte im samo dio toga! Vidjet ćete, kako znadu biti mirni. Škole im dajte! Onda ne će više trebati ni bajuneta ni pušaka!«

»Presvijetli,« uzrujao se činovnik, »boli me, da se ne možemo složiti. Vi ste strastveni. Čudim se,

(Svršetak na str. 36.)

Juraj Dobrila preporoditelj Istre

Napisao Ante Šimčik

BISKUP JURAJ DOBRILA

Ove godine na 13. siječnja navršuje se pol stoljeća, kako je u Trstu umro Juraj Dobrila, biskup tršćansko-koparski, otac i preporoditelj hrvatske Istre. Dobrila se rodio g. 1812. u Ježnju kod Tinjana, u sredini Istre, od ubogih roditelja seljaka. Svršivši odlično osnovnu školu kod pazinskih franjevaca bude njihovom preporukom primljen u franjevačku gimnaziju u Karlovcu. Na tome putu otpratio je mališa otac na Rijeku, do ceste, koja vodi u Karlovac, dao mu tri forinta i blagoslov i rekao mu: »Idi, sinko, sad!« Svršivši šest razreda gimnazije ode pješke u Goricu, gdje teškom mukom zamoli rektora sjemeništa, da ga primi barem na pokus u filozofiju. Kroz to vrijeme je 24 dana noćio na klupama u drvoredu pod gradom u Kostanjevici, gdje je kod franjevaca zajedno sa ubogarima dobivao svaki dan po jedan siromaški obrok juhe i kruha. Svoje mučno školovanje svršio je g. 1837. i kroz sve to vrijeme ubogi roditelji mogli su mu poslati samo 21 forint, od kojih se 10 izgubilo na pošti.

Nakon ređenja bio je kratko vrijeme kapelan, zatim ga biskup tršćansko-koparski posla u bečki Augustineum na više nauke. Postigavši doktorat bogoslovlja bude namješten za katehetu, a malo zatim za profesora i ravnatelja sjemeništa u Trstu. Gladnih godina 1852. i 1853. sastavi Dobrila odbor za pomoć narodu i njegovim nastojanjem sabralo se više od 50.000 for. za postradale, kojima je razdijeljeno na tisuće vreća kukuruza, žita i sočiva. G. 1854. bio je imenovan kanonikom i župnikom stolne crkve svetog Justa u Trstu, koju je poljepšao i ukrasio. Kad je g. 1858. bio imenovan biskupom porečko-pulskim, otišao je sam cara zamoliti, da ga ostavi na njegovu mjestu i postavi dostojnijega od njega. Car mu odgovori, da oni, koji ne žele biskupije, nijesu najgori biskupi, i Dobrila se pokori. Stupivši na biskupsku stolicu upravi svome puku pastirsko pismo hrvatskim jezikom, jamačno prvo u dugoj historiji starodrevne biskupije.

Dobrila je podigao uvelike zapuštene posjede biskupije te je mnogo učinio za gospodarski napredak svoga puka poučavajući ga, dajući mu sjeme, sumporni prah i dr. Kao biskup pohodio je revno svoje ovce sve do svoje bolesti i smrti općeći svuda s narodom u njegovu jeziku: s Hrvatima i Slovencima hrvatski ili slovenački, s Talijanima talijanski. Narod, sav sretan, nije mogao vjerovati, da jedan biskup može biti hrvatskog podrijetla, i kad je u Svetom Vinčentu čuo biskupovu hrvatsku propovijed, mislio je, da je to koji plovan napisao biskupu, koji je na pamet naučio. Poslije mise dođe k Dobrili jedan starac, koji je htio točno znati, što je u stvari, i biskup ga upita:

»Ča biš rad?«

Starac se začudi i rekne:

»Sinko! ti govoriš kako i mi.«

»No da,« reče biskup »ma ča biš rad?«

»Ma ti govoriš kako i mi!«

»Da, da,« opet će biskup. »Kaži, ča ćeš.«

»Ma baš kako i mi, Bog ti daj zdravlje!«, kaže opet dobri starac, zaplače i ode radostan, što se uvjerio, da i Hrvat u Istri može postati biskup.

U ono doba nije bilo u Istri nikakvih hrvatskih škola i Dobrila je svuda putio svoje svećenike, da sami uče narod čitati i pisati. Sam je učinio mnogo za dizanje škola i prosvjete u narodu, podupirao đake i osnivao zaklade za njihovo školovanje. Godine 1854. napisao je krasan molitvenik »Oče, budi volja tvoja!«, koji je godinu dana prije njegove smrti doživio četvrto izdanje, raširio se po čitavoj Istri

KUĆA U KOJOJ SE RODIO BISKUP DOBRILA

Na kući je spomen-ploča, koju je postavilo g. 1910. Hrvatsko kat. akademsko društvo „Dobrila“, a pred kućom biskupovi rođaci

i istarske mornare pratio po svijetu zajedno s Kačićevom pjesmaricom. I danas je to molitvenik, koji ima svaki Hrvat u Istri.

Kad se g. 1868. u Zagrebu osnovalo Književno Društvo Svetog Jeronima za izdavanje pučkih spisa, Dobrila je to društvo ushićeno pozdravio, odmah mu poslao od svoje sirotinje znatnu novčanu pomoć i obećao svake godine slati potporu društvu. Ujedno je preporučio, dapače naložio svojim svećenicima, da sabiraju članove i njegovim nastojanjem raširilo se ovo društvo razmjerno najviše u Istri. On je sam primao društvene knjige za svu biskupiju i razašiljao ih na povjerenike, a za svojih vizitacija raspoklanjao ih narodu na tisuće komada. Isto tako širio je među Slovencima knjige Družbe Svetog Mohora.

Njegov je bio poticaj, da je Društvo Sv. Jeronima počelo izdavati Ivekovićeve »Živote svetaca i svetica Božjih« i on je poslao 20 dukata nagrada onome, tko napiše prvu knjigu o ratarstvu i obeća 20 napoleondora za svaku slijedeću knjigu iz kakve druge gospodarske struke. Njegova je bila inicijativa, da je Društvo sv. Jeronima počelo izdavati opis našozemskih i tuđozemskih životinja. Za svoj narod zauzimao se i na istarskom saboru u Poreču i u carevinskom vijeću u Beču i g. 1870. pomogao je druge hrvatske rodoljube u Istri, da se mogao pokrenuti prvi hrvatski list »Naša Sloga« u Trstu.

Godine 1875. bio je imenovan tršćansko-koparskim biskupom i na tome mjestu steče iznova ljubav i povjerenje svih vjernika bez razlike narodnosti. Posljednjih godina života stao je poboljevati od jetara i uzalud je tražio lijeka u Karlovim Varima i Rogatcu, gdje se sastajao sa svojim prijateljem J. J. Strossmayerom, đakovačkim biskupom i T. Gajdekom, prvim predsjednikom Društva Sv. Jeronima.

Umro je nakon teže bolesti 13. siječnja 1882. iskreno oplakan nesamo od Istrana nego od svega hrvatskog naroda. Njegove zasluge ocijenio je predsjednik Jeronimskog društva otvarajući glavnu skupštinu 26. siječnja g. 1882. i pokazavši, koliko je dobra učinio društvu pokojni biskup ne dopustivši, da se uz njegove velike novčane darove imenuje njegovo ime. Najveći dio svog imutka ostavio je Dobrila za školovanje svojih siromašnih zemljaka. Jeronimsko društvo odužilo se uspomeni plemenitoga pokojnika izdavši godine 1882. »Vjekopis Jurja Dobrile« od Cvjetka Rubetića, a 1931. izdavši knjigu »Vjerska sloboda Hrvata i Slovenaca u Istri« od Frana Barbalića. U spomenutom govoru lijepo je ocrtao Tomo Gajdek, prvi predsjednik Jeronimskoga društva, Dobrilin lik riječima: »... On je kao pravi nasljednik apostolski jednako ljubio sve svoje duhovne ovce, bilo talijanskoga, hrvatskoga ili slovenačkog plemena, i jednako se trudio oko svih njih sreće; ali videći, kako je upravo pleme hrvatsko, pleme njegovo u Istri najviše zapušteno, prezreno, pače pobijeno, držao je, da mu je najpreča dužnost raditi, kako će pleme svoje oživiti i podići. Ta i sam božanstveni naš Spasitelj reče, da je poslan prije svega k izgubljenim ovcama doma Izrailjeva, plemena svojega. Vidje čovjek Božji, kako su hrvatski krajevi u Istri kano polje puno suhih kosti, polje na kojem leže pobijeni. I reče mu Gospod: Prorokuj, sine čovječji, i reci duhu, neka dune u sve pobijene, da ožive. I prorokova, kako mu se zapovijedi, i uđe u njih duh, i oživješe i stadoše na noge, vojska vrlo velika! (Ezekijel 37.)«

Plemeniti biskup Dobrila jest i ostaje svijetao uzor, od kojega se bez teške povrede svoje pastirske dužnosti ne mogu udaljiti oni, kojima je povjerena skrb nad dušama hrvatskoga i slovenačkog naroda u Istri i Gorici.

GORIČKI NADBISKUP DR FRANJO SEDEJ
koji je umro 28. studenoga 1930., a bio je najveći zaštitnik Slovenaca i Hrvata pod Italijom

MJESTO TRNJAN U ISTRI, SJEDIŠTE ŽUPE,
pod koju spada selo Ježenj, rodno selo biskupa Jurja Dobrile

ISTRO, ŽEĽJICE MOJA!

NAPISAO ISTRANIN

Misli moje uvijek lete onamo dolje prema zapadu, gdje kraj sinjega mora leži domaja moja, slatka i željkovana zemlja: brežuljci obrašteni maslinama dižu se nad morem, po njima se kriju bijele kućice, grozdovi se žute po vinogradima i pod širokim, zelenim lišćem sakrivaju se debele, slatke smokve.

Istro, žejice moja, lijepa si mi i čudovita u svojoj jednostavnosti i očajnoj borbi! Još si jače prirasla srcu mome, otkako me teški udes progna iz tebe. Nekada su po tvojim gradovima ponosno koracale čete probuđenih hrvatskih seljaka i po tvojim se selima iz momačkih i djevojačkih grudi orila slatka naša pjesma. A danas? Gradovi su ti opustjeli. Tuđin se šepiri po njima. Sela su ti utihnula. Zamrla je pjesma naša. Crni su ti dani svanuli. Ali usprkos svega toga jošte živi sin tvoj, koji u znoju lica svoga obrađuje tvoju plemenitu zemljicu, živi povučeno u svojoj priprostoj, čistoj kućici. Oh, kako je meni mila ta tvoja seljačka kućica! Zlatna srca žive u njoj! Koliko li sam lijepih i nezaboravnih časova sproveo u njoj!

Jednoga takvoga doživljaja ne ću zaboraviti nikada.

Bilo je to god. 1924. Izborna je borba bila živahna. Prispio sam sa svojim drugom u gostoljubivu kućicu dobroga prijatelja seljaka. Kraj čaše plemenitog vina, kakvo samo Istra dati može, priča nam prijatelj domaćina:

»Teška su vremena! Teška je borba za kruh... Svoga svećenika i svoju školu bismo rado imali... Mi stojimo kano klisurine... Nijesmo zaboravili na Dobrilu, seljačkoga biskupa!« I domaćina, visok, snažan seljak otvori starinsku, lijepo izrađenu kutiju i izvuče iz nje istarski seljački sukneni »klobučić«. »Evo vam najljepše uspomene, što ih čuva naša obitelj! U našu je kuću došao — pedeset ima tome godina — presvitli biškup Dobrila. Pio je naše vino i jeo naš kruh. I uzeo je ocu s glave taj klobučić, posadio si ga na glavu i kliknuo: I ja sam istarski seljački sin!«

Bili smo duboko ganuti. Seljak je šutio i gledao u živahnoga, desetgodišnjega sina, koji je pozorno motrio »biskupov« klobučić.

»Ive će poći u školu. Kada ponaraste, dat ću mu biskupov klobučić. Kakav ćeš biti, momče? Što nas je učio Dobrila? Prvo je...«

»Vjera u Boga!« klikne momčić.

»... i drugo?«

»Seljačka sloga!«

»Tako je!« kaže zadovoljno otac. »Vi mladi ćete doživjeti teška vremena, ali ostanete li vjerni Dobrilinom nauku, pobijedit ćete.«

Domaćina digne čašu i veselo usklikne:

»Da živi hrvatska Istra!«

Hrvatska Istra živi. I živjet će ta lijepa i slatka zemlja naša, dok budu vjerne seljačke ruke držale zemlju, dok budu majke naše u mlada srca ulijevale vjeru u Boga i ljubav prema rođenoj grudi.

BISKUP JURAJ

(Svršetak sa str. 33.)

kako niste mogli zaboraviti blata, iz koga ste izašli.«

»Uistinu,« planuo je tada i biskup. »Žalim Vas, ekscelencijo! Ja sam se barem iskopao iz blata. A uvjeren sam, da se Vi na mojem mjestu ne biste bili iskopali.«

Udarac je pogodio. Plemićki činovnik se pokunji, zine riječ hladne uljudnosti te se poče opraštati. Biskup ga dostojanstveno hladno isprati do vrata i nakloni se.

Ostao je sam, prolazio je desnicom preko čela, kao da bi htio izbrisati zlovolju, koja se bila sakupila u njemu. Zatim je pozvonio. Poslužnik mu je javio imena trojice Istrana. Vladika je nijemo kimnuo. Poslužnik je otišao. Pred biskupa stupiše trojica istarskih muškaraca u domaćoj istarskoj nošnji.

»Opanak, pasto, ubojak, bičve, benevreke, krožat,« udobrovoljio se vladika mrmljajući u sebi imena istarskog narodnog odijela. Ljudi su pozdravili nespretno ali srdačno:

»Hvaljen Isus!«

»Vazda budi, dico!« odzdravio je biskup i rukovao se s njima.

»Ispod Učke, ča ne?«

»Baš ispod Učke, gospodine.«

»Od Vranje?«

»Od Mandić, presvitli.«

»Pa ča ste prišli?«

»E, pa prišli smo prosit za školu.«

»Za školu? Za dicu?«

»E, pa ča drugo! Ku je moguće, presvitli!«

Biskupova domaća dobrohotnost ohrabrila ih je i otvorila im srca. Priprosto su kazali, da su, pošto im je umro župnik, došli molit za takvoga nasljednika, koji bi bio Istranin i koji bi barem u nedjelju htio učiti djecu, da znadu barem čitati. Biskupu se razvedrilo lice. »Da je sada tu onaj otprije,« govorio je u sebi, »pitao bih ga, idu li tatovi moliti za učitelja.«

Biskup je pozvao poslužnika i naložio mu, neka odvede ljude i neka ih pogosti. Pošli su; podvornik ih je uveo u malenu sobu i ponudio im, da sjednu. Začudili su se, kad su im metnuli na stol sira, kruha i vina. Pogledali su se, a onda su po domaće posegnuli za onim, što im je bilo ponuđeno.

Slika na omotu:

Vizija biskupa Dobrile nad Istrom

Naslikao S. Šantel

(Najavljena dječja slika dolazi na omot budućega broja)

Hrvatsko selo u Moravskoj

Napisao Dr Ivan Esih

Frélichov je hrvatsko naselje u Južnoj Moravskoj kod utoka Jevišovke u Dyju. Ima 310 kuća sa 1243 stanovnika rimokatoličke vjere. Prema narodnosti ima 75 posto Hvrata, 10 posto Čeha i 15 Nijemaca. Posljednji pak nisu rođeni Nijemci nego su većinom ponijemčeni Hrvati i Česi. Njemačka okolica i dugogodišnja njemačka škola skrivili su to odnarođenje.

Hrvati su došli u te krajeve oko 1583. godine. Smjestio ih je u te tada nenapučene krajeve gospodar na Drnholcu Teuffenbach, kojemu je to zemljište pripadalo. Kako veli predaja, došlo je tada oko 16 hrvatskih porodica. Mnoga su se njihova imena održala do današnjeg dana: Slavić, Vranešić, Kulesić, Sić, Kusmić, Babić i dr.

FRANTIŠEK NAVRATIL,
župnik u hrvatskom selu Frelichovu u južnoj Moravskoj

Župnik Navratil javlja mi u svom pismu od 8. prosinca 1931. godine, da hrvatski elemenat izumire. Mladi ljudi ne znaju uopće hrvatski, jer pohađaju češku školu. Hrvatski jezik živ u crkvi, gdje se puk moli hrvatskim jezikom.

Žiteljstvo se bavi većinom poljodjelstvom, specijalno vinogradarstvom. Peravsko vino, (Nova je Perava uz Frélichov i Dobro polje treće selo hrvatskih kolonista u Moravskoj, najbolje je u cijeloj južnoj Moravskoj. Frélichov zovu Hrvati Frjelištorf (njemački Fröllersdorf).

Crkva i župni ured spominju se u godini 1510. Oko godine 1580. bio je Frélichov pust i župa vakantna, na što je Kristof Teuffenbach pozvao koloniste iz Hrvatske: kako je bio sam gorljivi pristaša Lutherova učenja, pozvao je i protiv volje naroda Lutherove propovjednike. Godine 1641. bio je u Frélichovu katolički župnik rodom Hrvat, ali ni današnji Frélichovski župnik Navratil ne zna mu imena. Godine 1685. spominje se svećenik Gugolić, također hrvatske narodnosti.

Crkva posvećena sv. Kunhuti bila je zapuštena za vrijeme ratnih godina, čim su nastupila mirnija vremena, crkva je dobila bolji izgled. Tek je godine 1836. povećana i preuređena, ali nažalost s malo ukusa. Starinski dio crkve čuvao je brižno Državni konservatorski ured u Beču. Njegove nazore i skrb preuzeo je u oslobođenoj Čehoslovačkoj Pamatkový úřad u Brnu.

Odavna je bila živa želja frélichovskih građana, da imaju što veću crkvu, da za vrijeme velikih blagdana ne mora polovica ljudi stajati izvan crkve i moliti se Bogu. Stoga je već godine 1880. župnik Fr. Kotouček osnovao »Jednotu k vystavěni kostela« (Organizaciju za izgradnju crkve). Do godine 1930. narastao je imutak tog društva do 160.000 Kč. Kada je godine 1928. frélichovskim župnikom postao veoma ugledni, popularni i inteligentni svećenik Fr. Navratil, pristupilo se izgradnji nove crkve. Župnik je morao svladati mnoge zapreke i izvršiti nadčovječanski napor, dok je djelo izveo do kraja. Samo ljubav prema Bogu i svojim župljanima pomogla mu je, da ne susta na započetom putu. Gradnja skupa s unutrašnjim uređenjem stajala je 700.000 Kč.

Arhitektonske planove izradio je arhitekt Miloslav Kopřiva iz Brna. Gradnju je vodio graditelj K. Hvězda iz Břeclava; umjetničko uređenje opremio je akademski kipar Josef Kubiček iz Brna, glavni oltar iz kararskog mramora izveo je Polašek i Urban iz Přerova, kipove i Božji grob prema projektima J. Kubička Fr. Bilek.

Da frelichovski Hrvati imaju takav impozantan Božji hram, valja u prvom redu zahvaliti agilnom župniku Navratilu, arhitektu Kopřivi i kiparu Kubičku. Uz župljane ta su trojica izgradili u čitavoj južnoj Moravskoj jedinstveno umjetničko djelo, koje može poslužiti za uzor i velikim gradovima, kako se na moderan način dade izvesti prekrasna crkvena građevina.

NOVA CRKVA U FRELICHOVU,
hrvatskom selu u južnoj Moravskoj

PROLJEĆE

ROMAN JEDNE OBITELJI
Norveški napisala Sigrid Undset
Prevodi Kruno Krstić (NASTAVAK.)

Šutjeli su svi troje, dok nije Torkild rekao: »Ali sada moraš na počinak, Doris.«

»A vi?«

»I mi ćemo odmah.«

»Ne čini li ti se, da je Doris prilično nervozna?« upita Axel, kad je ona otišla.

»Histerična je,« reče Torkild. Ljuljao se u ljuljaški. Tada, kao da objavljuje rezultat dugog razmišljanja, reče: »Ali to se ne će popraviti, ako ostane ovdje.«

»Ne.« Axel se igrao s jastučićima na divanu, koji su bili ukrašeni ružama izvezenima perlama na kadifi. Zatim upita smiješeći se:

»Je li istina, da vezeš?«

Torkild udari u smijeh. Axel ga je začuđeno promatrao; i kao da je bratova svježa, dječačka živahnost i na njega prešla, stao je i on da se smije. Obojica osjetiše, da su se približili jedan drugome.

»Ta ja ne znam ništa o svima vama,« reče Axel. »Ali ti možda želiš da legneš?«

»Ne... sjedi samo... jako je prijatno. Ja idem uvijek kasno na počinak.«

»Ovdje je vrlo ugodno. Imaš i svoj klavir...«

»Bio je majčin. To je sve njezino pokućtvo iz kuće.« Torkild je na čas ušutio. »Ovo je naime bila majčina soba.«

»Je li ovdje umrla?« upita tiho Axel.

Torkild kimnu glavom. Axel šapnu još tiše:

»Sama sebe... je li?«

Torkild potvrđujući spusti glavu i prihvati čvrsto naslon stoca.

»Mislio sam uostalom, da ti je poznato.«

»Slutio sam. Ujak Holgens jednom je nešto spomenuo. Ja sam pomislio, da bi njegove riječi mogle biti u vezi s time, i opazio sam, da to hoće od mene da sakrije. Oni su uopće nastojali da sakriju od mene sve, što se ticalo kućnih prilika.«

»To je vrlo čudno. Ta tebi je onda bilo osamnaest godina.«

»To je bilo i iz obzira prema ocu,« reče Axel. On potegnu jedan gutljaj iz čaše i uprije oči u brata.

»Drugoga ljeta, kad ste vi bili u Hindevadu, želio sam jako, da s tobom govorim. Zatim... no, ti razumiješ. Uvijek sam se tamo osjećao strašno sâm. Ali znaš... u tim godinama... čovjek je nekako plašljiv... stidljiv...«

Torkild se prignu i kucnu svojom čašom o bratovu. Pili su šutke. Axel nastavi:

»Još nikada nisam mogao da s tobom govorim o majci. Sramota je... ali ja je se jedva sjećam. Ta bilo mi je dvanaest godina, kad sam otišao od kuće. Ali... kad sam otišao, čeznuo sam za njom... ili sam sebi bar umišljao, da za njom čeznem. Svakog ljeta, kad joj je djed pisao da dođe kući i kada ona nije htjela, spopadao me je očaj. Čudno je to... Čovjek bi svakako pomislio, da je ona za vrijeme žalosnog boravka u Kristijaniji željela da se vrati u svoju domovinu... s vama... da otpočine... je li?«

»Nije se usuđivala. Možda nije htjela ni zato, da rođaci tamo ne vide svu bijedu...«

»Naime?...«

»Morfij. U početku je bio samo morfij. Ono, što se kasnije tome pridružilo, pogoršalo se, kad smo se mi opet povratili k ocu. To je uostalom pojava, koja uvijek prati uživanje morfija. Dok smo stanovali u Terezijinoj ulici, bila je katkada duže vrijeme sasvim normalna.«

»Bilo je dakle...« — Axel je tapkao rukom po jastučiću — ... »jako zlo?«

»Ona je nastojala da spriječi propast. Sirota majka... Ja međutim ne vjerujem, da joj je otac mogao pomoći. Sve da je i prekinuo veze s gospođom Ritter. Katkada se zatvarala u svoju sobu po čitav tjedan i duže.«

»I to ste sve vi gledali... ti i Doris?«

Dă... Katkada, kad joj je bilo bolje, govorila je sa mnom: tada je i svirala na klaviru... Posljednje zime to se nije skoro nikada događalo. Dă, sjećam se je jednog dana odmah po Božiću. Ja sam sjedio u sobi pokraj nje, a ona je svirala jednu Chopinovu baladu. Tada je došao otac i upitao: ‚Smijem li da ostanem ovdje i da slušam, Regitze?' To sam upamtio, jer nisam čuo, da je po imenu zove odonda... dă, odonda kad smo se mi ovamo povratili. Tada me je otac zamolio, da na čas izađem. Otada je bila neko vrijeme zdrava. A tada je došao konac... obolila je... zauvijek.«

Sjedjeli su neko vrijeme šuteći. Tada je Torkild nastavio:

»Ja držim, da je ona učinila posljednji pokušaj i opazila, da ne pomaže. Nije mogla da bude bez otrova. Zato se i ustrijelila.«

Axel je nepomično promatrao blijedo Torkildovo lice.

»Ja sam spavao u sobi preko hodnika, gdje ti sada stanuješ. Upravo sam namjeravao da se svučem. Tada sam čuo. Vrata su bila zatvorena, ali ja sam potrčao niz stepenice i uzverao se preko krova verande do prozora. Majka je ležala tamo na krevetu. Umrla je istom sutradan, ali joj se svijest nije povratila...«

Torkild ustade i približi se prozoru.

»Bila je trijezna, kad je to učinila. Jedan sat prije bila je kod mene i upitala me... mislim... treba li mi pokrpati čarape ili nešto slično. Tada me je upitala, ne ću li leći. Ja sam naime sjedio i čitao. Rekao sam: ,da', a ona me je tada htjela da poljubi..«

Torkild zamuknu. Axel ustade i pođe prema bratu, ali se zaustavi i nasloni na klavir. Torkild je upro čelo u okvir prozora i zadržavao jecaj.

Nakon nekoliko časaka Torkild se uspravi. Axel je vidio samo vitku tamnu sjenu na staklu prozora.

»Zadnjih mjeseci nisam nikada poljubio majku. Kad je ona htjela da me poljubi, pričinjao sam se, da ne vidim. Jednom me je molila... i tada sam joj se usnama samo dotakao lica. Onda mi je ona prihvatila glavu rukama, a ja... ja sam rekao: ,Ne smiješ, majko.' O Bože, kakve su joj bile oči! Kako sam se često kajao, što sam joj to rekao. Ali... meni je onda bilo šesnaest godina... ti znaš, kakvi smo tada...«

»Dä. U tim godinama čovjek može da bude nemilosrdan.«

»O ne. Nije bilo to. Ja sam bio... dobio jednu bolest. A majci to reći...«

Šutjela su oba. Kad je Torkild opet progovorio, mogao je Axel u njegovu glasu razabrati nešto kao gorki posmijeh:

»Otac je za to saznao sedmicu dana nakon majčine smrti. Našao je neki lijek...«

Ušutjeli su na čas. Tada je Axel pristupio k prozoru. Istočnjak je tjerao krpe oblaka... na blijedoplavom nebu visio je kao bijela pahulja krnj mjesec.

»Imaš pravo. Sutra će biti vedro.«

»Po svemu se čini, da će biti.«

»Već počinje svitati,« reče Axel. »Noći su ovdje još kraće nego u Danskoj.«

Torkild pogleda na sat.

»Dä. Ti moraš uostalom da pođeš u osam sati po gospođicu Wegner.«

»Otići ću s Doris po nju.«

»Rozu Wegner nisam vidio odonda, kad joj je bilo deset godina,« reče Axel zamišljeno. »A sada laku noć!«

»Laku noć!«

Torkild ga isprati do vrata. Axel mu odjednom položi ruku na rame:

»Hvala ti, što si mi sve to ispričao... o majci.«

Malko zbunjeno stisnuše jedan drugome ruku.

»No, laku noć!«

»Laku noć!«

Torkild ugasi svijetlo i sjedne uz prozor. Oko njega je strujao kao svježa morska voda jutarnji zrak, hladan i čist zasićen mirisom kaprifolija, koje su poput zelena saga prekrivale krov verande pod njegovim prozorom. Njemu se činilo, da jutarnja studen tjera iz njega tako neraspoloženje nakon whyskyja i duhana, a i da uklanja onaj neugodni osjećaj, koji je kopao duboko u njegovoj nutrini, osjećaj, da će se pokajati, što je previše rekao. Nebo je bilo sada gotovo vedro i skoro bijelo. Gore visoko plovile su posljednje tamnomodre krpe oblaka; na istoku nad fjordom ležao je sloj magle, koji se već prelijevao zagasito crvenom bojom u odsjevu sunca, koje je doskora imalo da grane. More se još uvijek valjalo teško, sivo i nemirno; s obale je dopirao njegov šum kroz šuštanje lisnatih krošanja u vrtu, kroz trepetanje jasenova lišća uz plot i pljuštanje kišnih kapi sa svih grana.

Činilo se, da sada pred sunčev izlaz sve boje još drijemaju. Vani je bilo sasvim svijetlo, al' su livade bile sivozelene, grmovi tamnozeleni, a vrhunci bregova sivoplavi; kuće na Rokke s druge strane fjorda, crvene, žute i bijele, nazrijevale su se tek nejasno.

Sigurno je njeno lice u snu bilo isto tako mirno, hladno i svježe kao taj kraj u jutro.

»Rozo, hoću da snivam u tvom zagrljaju, Rozo...« gubio se tužno njegov glas u praskozorju.

Vidjet će je opet za nekoliko sati. Ova probdjevena noć, u kojoj je on kopao po uspomenama, od kojih su mu drhtali živci, činila mu se pripravom za ponovni susret. Čitavo je njegovo biće podrhtavalo od čežnje za njom i u očekivanju, što li će mu donijeti ljetni dani, kojima je išao ususret. A ipak on nije očekivao, da će se bilo što desiti. Unatoč svemu, što su skupa proživjeli — među njima se nije ništa desilo. Ništa se nije desilo osim onoga, što se u njemu samomu zbivalo.

Od danas unaprijed bit će za njega svaki dan pun događaja; njoj će dani samo prolaziti, sunčani i kišoviti dani, a kasnije će se sjećati samo, kupanja na moru, branja jagoda, ribolova, loženja vatre i kuhanja kave na otocima. On će s tih izleta sačuvati njezinu sliku... kakva je bila, kad je do pasa stajala u kupinama i ispruživši tanke ruke brala jagode. Ljetne noći provedene vani na otočićima ostavit će u njemu uspomenu na njene tihe oči, kojima je gledala more i sjećanje na zamišljen izraz njena lica. Sjećat će se, kako se njena plava kosa crveno žarila u odsjevu vatre, zamišljat će je, kako se vraća s Doris kroz vrt i kako joj gusta kosa, tamna od morske vode, pada teška i raščupana na vitka ramena. I tada će se uvijek sjetiti, kako je njegovo srce muklo udaralo u prsima... udaralo... danju i noću i tjeralo ga, da se baci pred nju na koljena i da moli utočište u njenu naručju.

(Nastavit će se.)

Lijevo:

BLAGOSLOV DOMAĆIH ŽIVOTINJA U ITALIJI

U Rimu i po ostaloj Italiji je običaj, da se na blagdan sv. Antuna pustinjaka svake godine obavlja blagoslov pasa, mačaka i drugih domaćih životinja, pa vlasnici takvih životinja u velikome mnoštvu hrle na taj dan pred crkve sa svojim životinjama na taj blagoslov

Foto Scherl

USPINJAČA NA ZUGS

Ovih dana se navršuje godinu dana, kako izletnici uspinju na

Pacific &

Jubilej glazb. društva „Sv. Cecilija" u Splitu

Jedno od najboljih, najjačih i najagilnijih hrvatskih pjevačkih društava uopće jest splitsko Hrvatsko pjevačko društvo »Sv. Cecilija«, koje zauzima prvenstvo među svim pjevačkim društvima u Dalmaciji, premda je kao »Sv. Cecilija« tek nedavno proslavilo desetu godišnjicu svog opstanka. Doduše počeci djelovanja ovog društva javljaju se još devedesetih godina prošlog stoljeća, kad je društvo »Chorale« u Splitu sastavljeno od najuglednijih splitskih građana nastupalo u Stolnoj crkvi i kazalištu sa izvedbama djelâ klasičnih talijanskih i drugih majstora. Sticajem prilika to je društvo u ožujku g. 1921. pretvoreno u hrvatsko pjevačko društvo »Sv. Cecilija«, kao treće pjevačko društvo u Splitu. Opadanjem interesa pjevača kod drugih društava »Sv. Cecilija« okuplja u zbor najbolji glasovni materijal i svojim golemim radom stupa u red prvih pjevačkih društava u Dalmaciji začlanjenih u Hrvatskom Pjevačkom Savezu u Zagrebu. Aktivno nastupa kod svih crkvenih, narodnih i državnih svečanosti, obilazi pjesmom bližu i daljnu okolicu pa stiče simpatije svih slojeva naroda. Taj prosvjetni rad društva oko podizanja hrv. pjesme honorira općina grada Splita i Prosvjetno odjeljenje bivše splitske oblasti novčanom potporom. Prigodom proslave 50 god. Hrvatskoga Pjevačkoga Saveza u Zagrebu i 1000 god. hrvatskoga kraljevstva nastupa sv. Cecilija u Hrvatskom kazalištu sa potresnom Odakovom kompozicijom »Legenda tužne braće«, kojom je prilikom bila nagrađena brončanom plaketom Hrvatskoga Pjevačkoga Saveza. Prigodom ove proslave bila je matineja u kazalištu, kod koje je delegat Hrvatskoga Pjevačkoga Saveza podijelio nekim pjevačima jubilarna savezna odlikovanja. Danas »Sv. Cecilija« uz mješoviti zbor ima i svoju vlastitu glazbenu sekciju limenih instrumenata, pa broji oko 100 izvršujućih članova. Artistički vođa društva je maestro Albert Tijanić. Prvi predsjednik je bio g. Kalist Perinić sve do god. 1929., kad je odselio u Zagreb, a otada je predsjednik g. inž. Petar Jozević.

Treba s pohvalom i priznanjem istaknuti ovaj jubilej i zaželjeti društvu »Sv. Cecilije« i u budućnosti uspješno djelovanje u zacrtanom smjeru. I po ostalim našim gradovima i varošima, a i po našim selima treba da se organiziraju pjevačka društva, koja će raditi na duhovnu korist našega naroda.

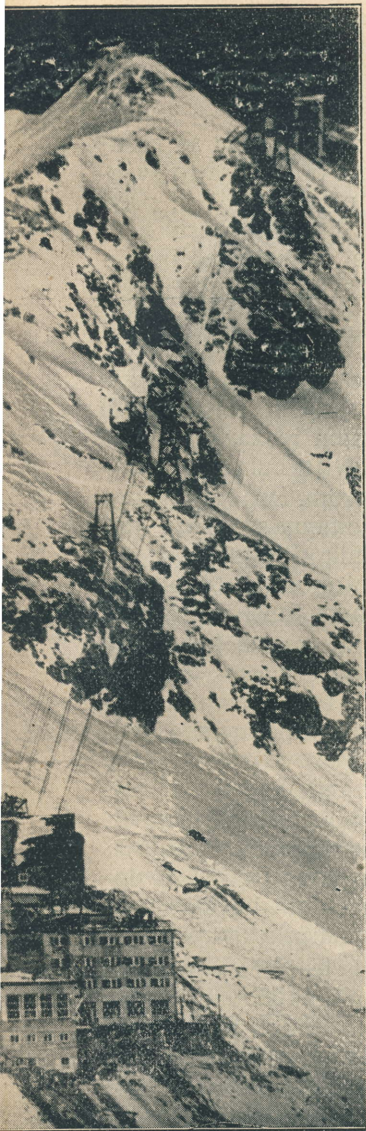
GLAZBENO DRUŠTVO „SV. CECILIJA" U SPLITU
pri izvedbi Širolina oratorija „Sv. Ćiril i Metod" g. 1927.

KALIST PERINIĆ
prvi predsjednik „Sv. Cecilije" u Splitu

GLAZBENO DRUŠTVO „SV
u prvom razdoblju

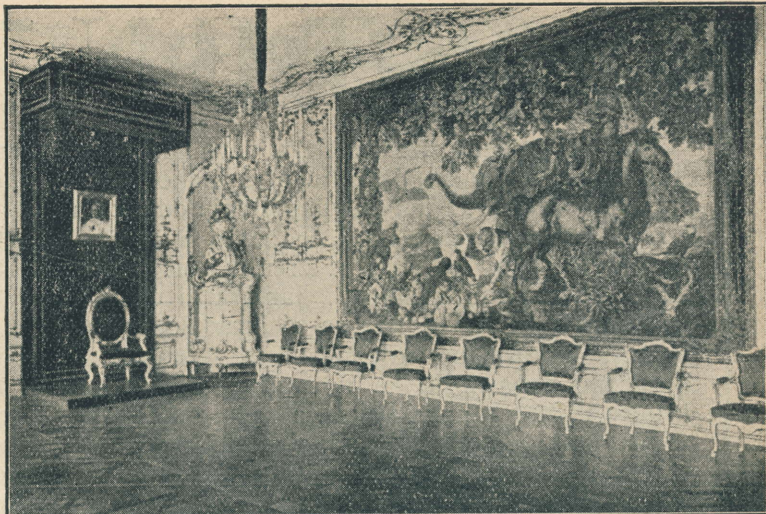

PITZ U BAVARSKOJ
e blagoslovljena ova uspinjača, kojom se
ordo visoko 2650 m
Atlantic

Desno:

PRIJESTOLNA DVORANA U NADBISKUPSKOM DVORU U PRAGU

U toj se dvorani ustoličuju praški nadbiskupi, pa je tu svečanim načinom prije dva mjeseca ustoličen i sadašnji novi praški nadbiskup dr Karlo Kašpar

Divan gobelin na zidu

Šport se silnom brzinom razvija po svijetu

Nakon svjetskoga se rata šport silnim mahom širi po svem svijetu, te gotovo nema zemlje, u koju šport još nije ušao u pobjedonosnom pohodu. Prvenstvo zauzima svakako nogomet, te svjetski nogometni savez obuhvaća 47 država. Nogometna je vojska brojem tolika, kolike su bile sve vojske u svjetskom ratu zajedno. Iza njega dolazi tenis, simpatični »bijeli šport«, koji se od aristokratskoga športa sve više demokratizira, te broji već preko 2 milijuna igrača na svijetu. Međunarodni tenis-savez obuhvaća 37 država. Manje članova, ali više država obuhvaćaju međunarodni atletski savez (45 država) i međunarodni plivački savez (39 država). Zanimljivo je, koliko država obuhvaćaju i drugi međunarodni športski savezi: koturaški (biciklistički) 31, boksački amaterski 31, skijaški 31, boksački profesionalni 17, hockeyski na ledu 17, hazena 17, hocheyski obični 13. Među svim državama najviše se šport goji u Engleskoj, Sjev. Americi, Francuskoj i Italiji: u tim državama ima u svakoj po 23 razna organizirana športa u športskim savezima; u Njemačkoj, Poljskoj, Švicarskoj i Madžarskoj ima po 22; u Čehoslovačkoj, Belgiji i Švedskoj 21; u Nizozemskoj i Rumunjskoj 20; u Danskoj i Španiji 19; u Austriji, Portugalu i Finskoj po 17; zatim slijede druge države. Sav taj silni športski pokret, koji je zahvatio svijet, dolazi do izražaja u velikim utakmicama i športskim natjecanjima, u kojima se stječe svjetsko prvenstvo. Najveća športska natjecanja vrše se na t. zv. olimpijskim igrama, koje se održavaju svake druge godine u drugom kraju svijeta. Ove se godine olimpijske igre održavaju u gradu Los Angeles u Americi.

Orguljaška škola u Generalskom Stolu

U mjestu Generalskom stolu kraj Karlovca održaje župnik vlč. g. Josip Poslek zanimljivu orguljašku školu: drži tečajeve od 2 mjeseca za seoske mladiće, da ih uvježba za orguljaše. U to vrijeme nauče preko 60 crkvenih pjesama svirati i pjevati po notama. Prošle je godine taj tečaj svršilo desetak takvih mladih orguljaša, te donosimo sliku jedne skupine iz te zanimljive orguljaške škole, kojoj želimo još ljepši uspjeh.

će najveća radost
OINE „BRANKE“

CECILIJA“ U SPLITU
svog opstanka

ORGULJASKA ŠKOLA
u Generalskom Stolu

MATERINSKO DRUŠTVO U MILNI
utemeljeno godine 1930.

PRSTEN

NAPISAO NIKOLA MARAKOVIĆ

Povijest prstena siže u daleku davninu, tamo, kad se među ljudima javljaju prvi znakovi kulture. U početku su ljudi pravili prstenje od raznih trava, koje su čvrste i elastične, zatim su ih izrađivali u kalupima od ilovače; izrezivali od drveta, rogova, kosti, od bjelokosti, jantara ili ćilibara i salijevali od stakla. Sve se to izvađalo prema stupnju kulture, na kojem su narodi stajali. U brončano doba došlo je u modu prstenje od bronce ili žute mjedi i bakra, a zatim od željeza te napokon od srebra i zlata, aluminija i platine.

U početku bilo je prstenje glatko bez ikakvih posebnih nakita, a kasnije počeše urezivati na prstenju kojekakve znakove, pismena, slike, a najposlije umetati raznovrsne dragulje. Nakite nisu ljudi samo stavljali na prste, nego i oko glave, na uši, nos, vrat, ruke, noge, nožne prste, kao što ih i danas neki primitivni narodi nose.

Prstenju se davalo i neko simboličko značenje. Tako imamo zaručno, vjenčano, staleško prstenje, a prema upotrebi imamo: pečatnjake, ubojno prstenje, prstenje za navaljivanje i udaranje.

Već u najstarija vremena bijaše prsten znak časti i dostojanstva kraljeva, careva i uopće znak vladarske moći. Kod Egipćana, Grka, Etruščana i Rimljana nosili su prstenje samo oni, koji bijahu slobodni građani. U starom su Rimu u početku smjeli nositi zlatni prsten samo senatori i visoki činovnici i vitezovi. Pod konac carstva dopušteno je to bilo svim slobodnim građanima. Židovi su rado na svoje pečatnjake urezivali riječi i rečenice iz biblije, a Egipćani su urezivali i umetali hieroglifske i simboličke slike. U aleksandrijskoj eri i u vrijeme rimskoga carstva muškarci i žene razvili su veliku raskoš, pa nesamo prstenjak, nego i ostali prsti bijahu upravo prepuni i pretrpani prstenjem, a postojalo je posebno prstenje za ljetnu i posebno za zimsku sezonu. Njihovi umjetnici bijahu pravi i nenatkriljivi majstori osobito u izrezivanju nakitnog kamenja i u izrađivanju najfinijih oblika svake ruke, dočim stari Egipćani i Etruščani bijahu u tom mnogo jednostavniji. Kršćani preuzeše prsten kao nakit, te su ga često ukrašivali slikama i znakovima svoga kršćanskog kulta i vjerovanja. U njihovu prstenju izrezani su kršćanski monogrami najfinije izrade, a uvedoše običaj, da prstenje s mrtvima u grob zakapaju. I u srednjem vijeku se prstenje mnogo cijenilo. Iako se svojom ljepotom izrade osobito odlikovao prsten sv. Arnulfa i kralja saskoga Etelvulfa. U 15. i 16. vijeku ukrašivanje prstenja dostiglo je svoj vrhunac. Već u starom vijeku bilo je u običaju kod kršćana vjenčano prstenje, a to su primili od Rimljana.

Kod ženidbe ima danas prsten znatnu ulogu i to kod zaruka ili prstenovanja i kod vjenčanja. Kod zaruka daruje vjerenik prsten, koji je ukrašen kamenom, a taj prsten znači, da su se zaručili ili vjerili, te jedno drugom obećali; a to svjedoči po zaručnici primljeni prsten, koji je pred svjedocima primila. Taj se čin zove zaruke ili prstenovanje. Kod vjenčanja se upotrebljavaju dva prstena. Ovi su jednostavni, okrugli, mogu biti i malo plosnati. Ovakav prsten zove se i burma. Ti su prstenovi znak vječne sveze.

Biskupi nose prsten, koji je fino izrađen i ukrašen draguljima a zove se biskupski, pastirski ili pontifikalni prsten. Ovaj prsten je znak biskupskoga dostojanstva i predstavlja duhovno vjenčanje biskupa sa svojom Crkvom. Papa nosi tako zvani ribarski prsten, na uspomenu sv. Petra kao ribara, čiji je Papa nasljednik. Prsten nose svi kardinali, prelati, opati, protonotari, kanonici i predstojnici velikih samostana. Ima pokrajina, gdje svaki župnik nosi zlatni prsten, kao znak vjenčanja s njegovom župnom crkvom. Taj običaj vlada u našoj Dalmaciji. U Pforzheimu u Njemačkoj ima zbirka prstenova historijske vrijednosti. Svake godine na Spasovo slavila se u Veneciji velebna svečanost. Taj dan se na raskošnoj galiji, koja se zvala »bucintoro«, a to će reći »zlatna galija«, izvezao mletački dužd na more uz pratnju mnoštva brodova i najviših dostojanstvenika i svečanim načinom bacio prsten u more. To je bio znak vjenčanja s morem.

U grčkoj povijesti poznata je priča o prstenu Polikratovu. Polikrat je bio samovladar i kralj na otoku Samosu. Bio je vrlo bogat, pa je živio vrlo raskošno i obilno. Jednom ga posjeti egipatski kralj. Polikrat mu pokaza sve svoje blago i bogatstvo, pa ga ponosno zapita: »Nisam li najsretniji čovjek na svijetu?« Kralj, koji je znao, da je Polikrat posvađen s bogovima, savjetova mu, da se izmiri s bogovima i pokloni im kakvu stvar, koja mu je najmilija. Polikrat je imao prsten, koji je volio više od svega svoga bogatstva. On uze taj prsten te ga na oči kraljeve baci u more, da tom žrtvom umiri bogove, koji su njegovoj sreći bili zavidni. Ali već sutradan uhvatiše ribari jednu ribu i donesoše je Polikratu na dar, a kad je rasporiše, nađoše u njoj isti prsten, što ga je Polikrat bacio u more. To je bio znak, da bogovi prsten ne primaju te i nadalje ostaju u svojoj srdžbi. Videći to gost, reče, da ga ne može smatrati najsretnijim.

Prsten je dakle znak moći, dostojanstva, vjernosti, ljubavi, prijateljstva, zavjeta i uopće svih najnježnijih osjećaja ljudskoga života.

Kako su mladenci sretni, kad primaju prsten, a kako opet iz njih izbija užasna mržnja, kad se u razočaranju mora vratiti ovim stihovima:

»Evo ti prsten vraćam,
Što si mi na dar dala.
Na njem ti malena hvala,
Ljubav je prestala.«

U obitelji i za obitelj

Napisala Zdenka Jušić-Seunik

Kao anahronizam u vrijeme velikih društvenih preokreta zvuči danas, kad se spomene važnost najmanje, osnove organizacije — obitelji. Toplina domaćeg ognjišta iznosi se kao romantična priča, intimnost usklađenog porodičnog življenja izgleda davno preživjeli san. Kao da tobože ljudi i po fizičkoj i po duševnoj svojoj strukturi nisu više oni ljudi od prije, pa nemaju više ideala i potrebe za njim!

»Bilo je lijepo!« uzdahnut će tkogod, oživi li mu pred očima koja mila epizoda iz obiteljskog života, jekne li mu u duši dragi glas uspomene, zavrišti li mu u srcu slast nezaboravljenog osjećanja, pa ipak čovjek ne zna, da mu lijepo još i sad može biti, kao što je lijepo bilo i prije, kad je malen rasao pod okriljem svojih milih.

Čudno razumijevanje ili bolje nerazumijevanje novih prilika, proizvoljno tumačenje raznih životnih pojava povađanjem za modernizmom, a vjerujući naravno pritom, da sve, što je novo doba izbacilo, mora i bezuvjetno biti dobro, zavelo je svijet daleko od istine, koja je jednako velika i svijetla u sva vremena. Bez prave orijentacije, prepušten tumaranju po stranputicama, svijet hoće da potraži novu, savremeniju formu sreće, drugo savršenije naziranje o životu, zadovoljstvo u organizacijama oprečnim od onih, u kojima se živjelo prije, da, svijet misli, da će naći nepoznati eldorado, u kojem će crpsti neograničeno uživanje, ali — u obitelji snove svoje oživljene vidjeti, bilo je nekad.

Ne živi li se lakše, kad je čovjek sam i samo o sebi brigu vodi, ne stoji li u današnje vrijeme mnogo djecu uzgajati i ne iziskuje li to osim efektivnih troškova i goleme energije, ustrpljivost, pregor, žrtvovanje sebe samoga i vrijeme — mnogo, mnogo vremena? Nije li nepotrebno ograničavati svoju slobodu, trpjeti kontrolu svog bračnog druga nad svojim djelovanjem, natovarivati sebi na leđa obveze, radi kojih često od usta sebi otkidaš, da drugome udovoljiš, nije li teško priučavati se na solidarnost i dužnosti prema obitelji? Pa napokon, zar je sa duhom ovoga doba suglasno, da čovjek živi za ženu, a žena za muža? Zar ne spada u muzej sve ono, što je nekad kao zakon slovilo, i ne krče li sebi put nove ideje, drugo, posve drugo shvaćanje?... To su eto misli nove poganštine.

Jest, brak i obitelj znači dužnost pred Bogom i ljudima i to veliku i svetu dužnost, koje si svaki pojedinac mora biti svijestan, kako bi se izbjeglo kobnim nesporazumcima, nesretnim trzavicama i čestoput krajnjoj lakoumnosti, koju mladi ljudi pokazuju pri osnivanju obitelji. No dužnost je sadržina čovječjeg života, ona mu daje smisao, jakost i ustrajnost ne dopuštajući mu, da dragocjeno vrijeme uzalud potrati, a da nije dao nešto korisno, vrijedno i trajno društvu ljudskom. Da nema dužnosti kao impulsa za stvaranje velikih djela, da si čovjek nije svijestan obaveza, koje mu donosi položaj u životu, ne bi se kultura i civilizacija mogle razviti, a udovoljavajući jedino primarnim životnim potrebama čovjek bi zakržljavio i propao. Dužnost unosi u čovječji život vedrinu i svijest o tome, da se njegovom pomoću izgrađuje i podržava nešto, što bi bez njegova korisnog učestvovanja moralo propasti, a sa sviješću o svojoj ličnosti, koja ima popuniti mjesto u svijetu, sa sigurnošću, da će udovoljiti zahtjevu, koji se na nj stavlja, čovjek stiče sposobnost i snagu, volju i zadovoljstvo. Živjeti sam, zatvarati se u sebe, preudešavati život prema svom ukusu i iživljavati egoistične interese znači, nesamo iznevjeriti se idealu društvene zajednice, već također i nikada sreću ne upoznati. Ne vlastito konstruirani život kao neka tobožnja potreba savremena čovjeka, nego život prilagođen životu drugoga, plemenitim ciljem prožet, poštenim radom i brigom za svoje drage prodahnut ne će od čovjeka učiniti vječnu lutalicu za novim podražajima i slastima. Odvraćanje čovjeka s prirodnog puta u traganju za nekom formulacijom, kako će biti sretan, doživjelo je uvijek neuspjeh i samo etička svijest i ljubav ispunjava zahtjeve duše i utišava nemir srca. Ta ljubav, za volju koje se i najgore podnosi, najčvršći je temelj, na kojem niče dobro, ljepota, progres i sreća obitelji, države i cijeloga čovječanstva. Da, obitelj je kvintesencija ljubavi, koja se tu rascvjetava, donosi plodove i regenerira cijeli socijalni poredak. I samo pomanjkanje velike ljubavi, etike i svijesti dužnosti razara obitelj. Materijalno blagostanje ne može zamijeniti toplinu čovječjeg srca, koje vjerno kuca za svoje — zaštićenost članova od svake nepogode ne stvara još onaj štimung tihe harmonije i radosti, koju podiže duševna srodnost, pripadnost i osjećaj nedjeljivosti do smrti. Samo djeca odrasla u mirnom i sretnom gnijezdu donose kasnije u život kapital sazdan iz povjerenja, snošljivosti prema ljudima i dubokog uvjerenja, u čemu je sreća čovjeka. Samo oni, koji mogu prozrijeti tuđu bol i prikloniti uho tuđim potrebama, ljudi su ispravno odgojeni, najvećim bogatstvom snabdjeveni, a ujedno su najsigurnija garancija za budućnost. Brak sklopljen ne iz proračunanosti, već iz osjećaja, suglasnosti volje i harmonije svojstava nije preživjela bajka nego život sam, i u obitelji za dobro i zlo pripravljani, ljubavlju ogrijani, dat ćemo i kasnije svoj glas za obitelj — glas srca, poštovanja i priznanja — čuvat ćemo je kao oko u glavi i ponosit ćemo se njome.

FILMSKI SVIJET

PIERRE L'ERMITE O KINEMATOGRAFIJI

Dne 5. listopada 1931. održan je u Parizu kinematografski kongres Kuće Dobre Štampe. Na tom je kongresu popularni francuski pisac Pierre l'Ermite (pariški župnik Loutl) održao velik govor o kinematografiji, pa budući je Knjižnica Dobrih Romana izdala njegov roman »Kako sam ubila svoje dijete«, koji je prije tri godine izlazio i u »Obitelji«, zanimat će mnoge naše čitatelje i ovaj njegov govor, koji evo donosimo.

Nekad se moglo misliti, da je kino nešto prolazno, moda, velika, neodoljiva, plitka i skupa zabava, ali da će brzo, kao i druge sjajne stvari, iščeznuti; prema tome da ne zaslužuje nikakve žrtve, jer će se publika ionako toga već zasititi.

PIERRE L'ERMITE

Tako primitivno shvaćanje kina već je iskustvom oboreno. Istina, ima strahovitih zloporaba kina u mnogo filmova, ali i solidna kinematografija sve više napreduje. Pronalazak kina postao je ubrzo stvar velika i sveopća, kao nekada pronalazak tiska. Može se nad time jadikovati, kao što se jadikuje nad prenaglim razvitkom mehanizma a iz toga smanjivanjem rada i prenapučivanjem gradova, ali činjenica je tu i ona nam se nameće. Slični smo nazovi-vračaru u Faustu, koji proklinje sposobnost, koje više nema. Obožavali smo znanost. Ona nas iscrpljuje zanoseći. Siromašna radnica odriče se jela, da može navečer u kino, gdje će se nasmijati ili zaplakati.

Datum prve kino-predstave je 28. prosinca god. 1895. Otada je kinematografija orijaškim koracima napredovala. Danas poslije trideset šest godina njezin proračun iznosi oko 20 milijardi zlatnih franaka. Dnevno se posjećuje gotovo 57.000 kinokazališta; k tome dolazi po više predstava dnevno, a da se ne računaju kino-kazališta, gdje se prikazuje bez prekida.

Kinematografija postoji trideset šest godina. Za kongres, koji se sastao na Kolonijalnoj izložbi, sastala se velika skupština, na kojoj su predstavnici velikih kinematografskih udruženja doveli misijonare iz dalekih krajeva zemlje.

Ovi brojevi pokazuju njegovu ekonomsku važnost. Ali njegova socijalna važnost još je veća.

Isto kao i kod štampe, protivnici vjere su to prije uvidjeli. I kao što su katolici omalovažavali štampu, a ne cijene je pravo i danas, iako ipak nešto više nego prije — tako se omalovažuje i kino. Mnogi gledaju na kino kao na neku glupost; pa budući da su protivnici kino izrabljivali u svoje svrhe, smatrali smo to za zao posao. Međutim je kino najprikladniji za rad oko istine, dobra, ljepote pa i svetosti, samo ako se shvati njegova opća korist i ako se dobro njime poslužimo.

Jasno je, da je glavna težnja velikih kapitalista, da posve zavladaju kinematografijom, kao što su se i štampe domogli. Tako moćnom oruđu nemoguće je da svjetina odoli.

Američka i njemačka filmska poduzeća su stvarno gospodari na polju kinematografije, a to znači, da vladaju mišljenjem nižih i srednjih slojeva ljudskoga društva. Od 20 milijardi zlatnih franaka, koji su uloženi u kinematografiju, polovica otpada na Ameriku. Od 57.000 kina, ima ih u Americi 25.000. To znači više od 8 milijuna sjedala, koja mogu tjedno da prime oko 100 milijuna gledalaca.

Nas najviše zanima utjecaj, koji kino izvršuje na dušu svijesnog i organizovanog radnika te na sumnjičavu i oholu dušu modernog inteligenta te na sve ostale duše. I samostan bi lako zabludio, kad bi se pred njjim stalno i redovito prikazivao jedan film vješto sastavljen i smjerajući na jedan stalni intelektualni ili moralni cilj. Kako je tek onda sa drugima?

Jedne večeri se prikazivao film »Kako sam ubila svoje dijete« (prema romanu Pierre l'Emite, koji je izašao u Knjižnici Dobrih Romana, op. ur.) pred punom dvoranom u St. Denisu. Pošao sam da ga i ja pogledam. Pomiješao sam se u dnu dvorane među priproste radnike i djevojke. Isprva se čulo dosta zviždanja i porugljivih upadica: »Ah! Gle popa!« (U filmu naime igra znatnu ulogu svećenik, op. ur.) Kasnije sam vidio te iste ljude, gdje sa velikim zanimanjem prignuše šiju i plješću onom istom svećeniku, kojega su malo prije izviždali.

Ista je stvar sa tako zvanim naobraženim slojevima. »Ben-Hur« je više mjeseci držao u napetosti sav elegantni Pariz u Magdalenskom kinu, koji je bio uvijek pun, vrata su bila uopće zatvorena, jer su sva mjesta bila unaprijed rasprodana. Drugi film »Atlantic« držao je u napetosti zanesenu publiku svojim veoma uzbudljivim scenama. Dok transatlantik plovi širokim Oceanom, dok se u salonu prvog razreda još živo pleše tango, i kapetan nalazi nekoje putnike, zajedno združene za smrt, kada se čuje ona žena, gdje govori svom mužu: »Ljubili smo se..., cijelog života živjeli smo zajedno..., umrijet ćemo zajedno.. dobar je Bog!« i dok svi mole »Oče nas, koji si na nebesima...«, u času posljednje propasti vidio sam suze na očima onih, koji se nisu mogli svladati. A tko će zanijekati ogromni utjecaj filma »Na zapadu ništa novo!«..., koji je radi strašnog utjecaja u samoj Njemačkoj, gdje je i bio produciran, zabranjen? Ali uza svu zabranu Nijemci u subote, nedjelje i blagdane, željni da se osvjedoče, idu vlakom preko poljske, luksemburške ili francuske granice, pa dolaze čak i u Metz i Štrazburg, samo da taj film mogu vidjeti. Tolika je njihova čežnja, da vide film, koji je kod njih kod kuće zabranjen. Kada ga pogledaju, što se može i očekivati, nego da se nešto promijenilo u njihovom shvaćanju.

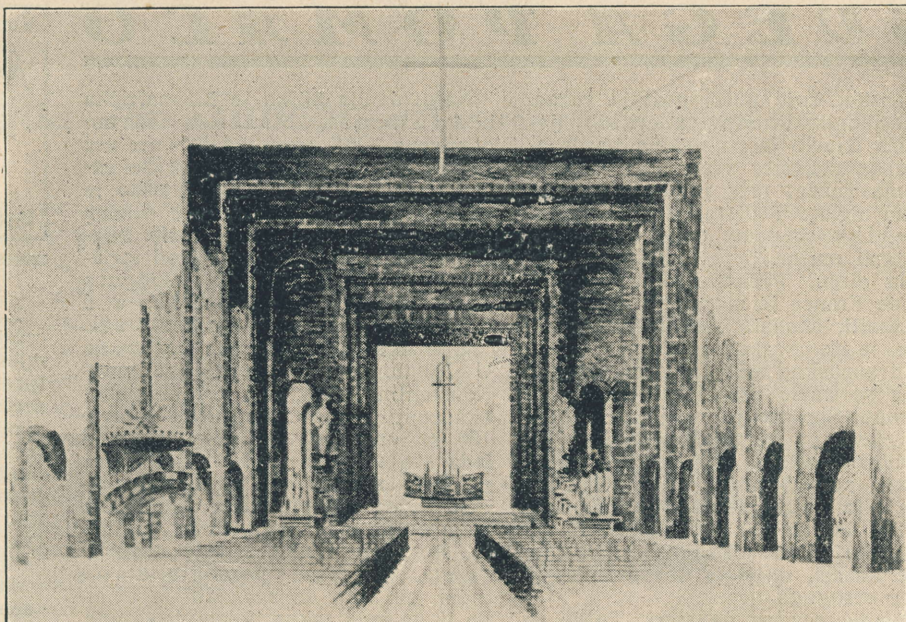
Činjenica je, koja svakim danom biva sve jasnija, da se kino nameće nesamo običnom svijetu, nego da prevladava sve više i na tečajevima, u školama, laboratorijima i konferencijama. Ove godine su đaci na diplomskom ispitu imali da obrade ovu temu: »Što vam se više sviđa: kazalište ili kino? Obrazložite, zašto.«

Govorio sam o filmu »Na zapadu ništa novo!« Udruženje Pathé-Nathan i Universal-Film prikazivalo je badava taj film 30. srpnja u osnovnim školama Pariza. Kod toga prikazivanja bio je raspisan ovaj natječaj sa 150 nagrada: »Svako dijete, koje je gledalo ovaj film, mora u kratkim sastavcima izložiti svoje dojmove, koje je za vrijeme predstave osjetilo. U tom sadržaju treba da se vidi utjecaj, koji djelo može imati za propagandu svjetskog mira.« Sastavke će pregledati posebni jury, koji će za najbolje od njih podijeliti 150 nagrada, koje će se sastojati iz Uložnih knjižica od 300, 200, 150, 100 i 50 franaka kao i knjiga, ogrlica itd.

Ako Sveučilište svojim đacima daje zadaće takvog sadržaja, to znači, da je kino već danas dio nastave, koji je potreban za modernu naobrazbu. Ali kino ide mnogo dalje: ulazi u laboratorije, bolnice čak i u operacione prostorije. S vrlo jednostavnom kamerom za film od 16 mm prikopčanog za lampu, koja je nad operacionim stolom, snimaju se kirurške operacije; đaci, kad im se prohtije, mogu vidjeti i više puta svoje profesore pri operaciji jetara, stomaka ili slijepoga crijeva.

Lako je uvidjeti, da pred tolikim općim napretkom Crkva i svi oni, koji se brinu oko uzgoja duša, ne mogu više ostati skrštenih ruku i pustiti izvrsno oruđe u ruke ravnodušnih ili protivnika. Treba se odsada baviti kinom, kao što se mora raditi oko štampe. To su dvije sile, kojima je zahvaliti za opće moderno mišljenje.

POGLED U UNUTRAŠNJOST BUDUĆE BEOGRADSKE KATOLIČKE KATEDRALE S GLAVNOGA ULAZA

Gradnju te monumentalne katedrale, koja će biti sagrađena u najmodernijem stilu, podupire svaki, koji kupi srećku velike lutrije u korist te katedrale, a srećke se dobivaju kod uprave „Obitelji"

KAZALIŠTE

GOSTOVANJA U OPERI.

U posljednje vrijeme nije se davalo ništa nova na Zagrebačkoj operi, ali davale su se neke nove operne izvedbe. U prvom je to redu nova izvedba Wagnerovih »Majstora pjevača«. To je jedna od najljepših Wagnerovih opera, o kojoj je »Obitelj« pisala opširno kod zagrebačke izvedbe prije 2 i po godine. Sada je izvedena pod dirigentom Milanom Sachsom, te je ta izvedba bez sumnje umjetnički događaj prvog reda.

Osim Wagnerovih »Majstora pjevača« izvedena je omiljela opera »La Bohéme« od Talijana Puccinija. Sadržaj nam pokazuje boemski život umjetnika u siromašnoj četvrti Pariza. Tri su glavne uloge bile u rukama mlađih sila. Tako je naslovnu ulogu pjevao g. M. Majcen, za koga se nije ni moglo očekivati, da će otskočiti u društvu sve samih najboljih pjevača naše Opere, kao što su gg. Hržić, Bukšek, Križaj i Lesić. Ulogu Mimi je pjevala gđa g. Đuranec. Njezin doista lijep i zvonki glas lijepo se dojmio. Ulogu Musette je pjevala gđa E. Druzović.

Vrijedno je napomenuti i izvedbu tragične opere »Krabuljni ples« od talijanskog kompozitora g. Verdija. Glavnu ulogu grofice Amelije pjevala je članica berlinske opere gđa Ljubica Oblak-Strozzi. Osim bogatog glasovnog materijala odlikuje se njezin glas visokom glazbenom kulturom. Treba jedino prigovoriti, što je kao Zagrepčanka svoju ulogu pjevala njemački.

Po prvi put ove sezone davala se 5. siječnja šaljiva Mozartova opera »Figarov pir«. I ovom izvedbom je Zagrebačka opera zadužila posjetitelje kazališta, jer je izvedba pod dirigentom Smodekom bila na doličnoj visini. Kao gošća pjevala je vrlo lijepo ulogu grofice gđa M. Blažeković, te je šteta, što ova odlična pjevačica ne nastupa češće. Odličan je bio u naslovnoj ulozi kao Figaro g. Križaj.

Sve ove priredbe bile su dobro posjećene, te je to dokaz, da publika i te kako voli opere, osobito ako joj se pružaju djela klasične vrijednosti, kao što su ova. K. M.

»ALKESTIS«.

Dne 7. siječnja 1932. prikazana je u Zagrebu po prvi put tragedija »Alkestis«, koju je napisao slavni grčki tragičar Euripid, a za suvremenu pozornicu stilizovao Hugo Hofmannsthal. Grčka se drama ne da ni zamisliti bez religiozne slave, ona je dio religioznog obreda. Razvila se iz zbornih pjesama na čast bogu Dionizu (ditirambi): kad proljeće prolista, grne u Atenu narod iz okolice i stranci, a jednoga dana koncem ožujka kreće bogata povorka noseći kip boga Dioniza i pjevajući ditirambe ondašnjih pjesnika do Dionizova svetišta na Akropoli. Tu iza vjerskih obreda počinju da se kroz tri dana prikazuju tragedije, svakoga dana po tri, a na koncu je bio proslavljen onaj auktor, čije se djelo najviše svidjelo posebnim sucima i narodu. Auktor je zato morao računati sa svečanim raspoloženjem naroda, pa je i sadržaje svoje uzimao iz grčke narodne mitologije ili je suvremene događaje spajao s motivima prošle slave. No drama se kasnije emancipirala od svega toga, postavila je sebi drugi zadatak, a u vanjskoj tehnici i modernim sredstvima daleko odmakla od stare grčke drame, pa je zato i opravdano moderno preudešenje tih starih djela za današnju pozornicu. Obzirom na Euripidoru »Alkestis« Hofmannsthal je u tom potpunoma uspio.

Sadržaj: Kralju Admetu, koji je morao da umre, suđeno je, da može i nadalje živjeti, ako se nađe osoba, koja bi za njega htjela da se preseli u tamu podzemnog Hada. Kad se na to nitko ne odvažuje, pa ni njegov stogodišnji otac, koji je već na rubu smrti, njegova mlada žena Alkestida spremna je da se za nj žrtvuje. I ona umire. Oprašta se od svog sinčića i kćerke svoje, od ljubljenog muža i mladog života. Teška je njezina borba: sad u viziji gleda crni Had i lađu, koja će je prevesti iz ovog života na obale smrti, a sad je eto još tu kod mile djece i muža, u toplom i sretnom domaćem gnijezdu. No sudba je nesmiljena i nju odnose uz tužnu pjesmu u tužnoj povorci, da je sahrane. I dok su svi odsutni, doznaje Heraklo, kojega je Admet i u tuzi svojoj najljubeznije primio i pogostio zatajivši mu pravu žalost svoga doma, za smrt Akestide, uviđa veliku žrtvu Admetovu i veliko njegovo gostoljublje, pa ide da mu vrati milo za drago i da njegovu ženu otme iz pandža smrti. Kada se žalosna povorka povratila u mrtvi dom, eto Herakla s oživjelom Alkestis, da je predade gostoljubivom kralju.

Toj radnji, koja je podijeljena u dva dijela, dodao je Euripid još i prolog, u kojemu bogovi natucaju glavnu situaciju drame kao i rasplet njezin. Lica Euripidova prologa ne dolaze kasnije u radnju kao što je to kod Sofokla i Eshila, gdje je prolog sastavni dio drame.

Režiju je vodio Dubravko Dujšin, te je svečanom i mirnom igrom pogodio pravi ton, kojim treba da slično klasično djelo bude izneseno. Inscenacija kao i dobra gluma svih glumaca, napose gđe Božene Kraljeve u naslovnoj ulozi, doprinijeli su uz muziku Ch. W. Glucka lijepom uspjehu ove izvedbe. L. P.

SVEGA POMALO

Ženske, koje puše, postaju ružne. Predsjednik društva američkih ljepotica izjavio je na nekom predavanju, da pušačice vremenom postaju veoma ružne; crte njihova lica postanu uglate i oštre, a usne poblijede. Usne k tome omlohave, a oči postanu mutne.

Na plesu. Prekomorski parobrod Ile de France je morao jednom jako zakasniti, a samo radi jedne osobe. Bila je to gospođica Josipa Laval, kći francuskog ministra predsjednika, koja se imala vratiti iz Amerike u Evropu. Sigurno joj se jako svidjelo na plesu, pa je zaboravila, kad joj parobrod odlazi. Tako su je parobrod i putnici morali čekati, dok joj nije bilo dosta plesa. Svakako mora da se dobro zabavila, jer veli, da Ameriku ne će nikad zaboraviti; no nije kazala, da li je što primila od svog strogoga oca.

Mladić osuđen na smrt. To je R. Williams, sedamnaestgodišnji mladić u Rockfordu u Sj. Americi, kojega je porota našla zrelim za električni stolac. On je ustrijelio jednog željezničara, a izvršio je više napada na putnike. Osuda se morala izvršiti 11. prosinca, a kad su ga večer prije vodili u tamnicu, rekao je, poslije nego je flegmatično saslušao osudu: »Dajte mi jesti. Od sutra ću imati i odviše hrane.« Tako mlad, pa zločinac. Što li još ne ćemo vidjeti od loše ili nikakve odgoje djece?

Od seljačkog radnika do svećenika. Među ovogodišnjim mladomisnicima u Celovcu bio je i Franc Golbreiter. Iza kako je ovoga rata bio na talijanskoj fronti, poslije rata bio je član kršćanske strukovne organizacije, gdje je dozrela njegova želja, da postane svećenik. Uz najveće žrtve maturirao je 1927. godine, a ove godine zaređen za svećenika. Želi, da se posveti radu među seljačkim radništvom.

Najotrovnija biljka je južnoafrička biljka adenia, koja je tek nedavno otkrivena. Ona prouzročuje smrt već samim svojim mirisom. Kod željezničkih radova u Transvalu naišao je na nju jedan radnik, te je odmah umro, čim ju je malko okusio. Njezin otrov je 5000 puta jači od strihnina. Već mali dijelak miligrama dosta je, da usmrti čovjeka, a u organima ne ostavlja nikakva traga.

Oporuka jednog čudaka milijunaša. U Rumunjskoj je umro milijunaš Konstantin Ghika, koji je rumunjskoj akademiji znanosti oporučno ostavio 150 milijuna leja uz uvjet, da ona izda sva njegova djela. Ako ih ona ne izda, pripada sav taj novac mlađem bratu pokojnikovu. Akademija je međutim ustanovila, da su sva djela, što ih je Ghika ostavio u rukopisima, sve sami pornografski romani, pa sada ne zna, što da učini: da li da izda takva pokvarena djela, pa da se za ljubav tih ogromnih milijuna osramoti pred poštenim svijetom, ili da ih ne izda, pa da izgubi 150 milijuna.

Katolička dobrotvornost (karitas) je golema. Ona izdržava na cijelom svijetu oko 16.000 bolnica i zdravstvenih zavoda sa nekih 800.000 postelja za bolesnike i sa 140.000 bolničara ili bolničarki (većinom redovnika i redovnica). Zatim izdržava 14.000 odgojnih zavoda sa kojih 700.000 postelja i 72.000 odgojitelja; pa oko 100.000 dječjih skloništa i pjestovališta za kojih 2 i po milijuna osoba; pa onda 140.000 raznih drugih dobrotvornih ustanova. Ukupno dakle katolička dobrotvornost izdržava preko 270.000 dobrotvornih ustanova, koja čine neizmjerno dobra čovječanstvu u njegovu stradanju. Računa se, da troškovi za izdržavanje tih dobrotvornih ustanova iznose oko 12 milijarda dinara na godinu. A sve se to sabere milodarima dobrih i plemenitih duša.

Katolici u Norveškoj. Do prije 400 godina bila je Norveška katolička zemlja, ali tada se povela za Luterovom naukom. Danas Norveška od 2,700.000 stanovnika ima samo 2.700 katolika, to jest od svakih tisuću Norvežana samo je 1 katolik. Katoličkom Crkvom u Norveškoj upravlja nadbiskup, koji ima sjedište u glavnom gradu Oslo. Ima 30 svećenika te jedan franjevački i jedan dominikanski samostan. Redovnicâ ima do 300 u 17 samostana i zavoda, te su one svojim požrtvovnim djelovanjem u bolnicama i u dječjim pjestovalištima prave predstraže katoličanstva u tim dalekim sjevernim krajevima.

Kako neki poganski narodi nazivaju Boga. Stara australska plemena zvala su stvoritelja svijeta Daramulun. Južnoameričko pleme Uitolo zove najviše biće: Moma (t. j. otac), koji je sve stvorio iz ničega. Pigmejci u srednjoj Africi zovu Boga: Imana. A pigmejci na andamanskim otocima dali su Bogu ime: Puluga, koji je stvorio svijet te je milosrdan i strpljiv, ali se srdi na grijehe.

DJEČJI TEČAJ U CRTANJU.

1. veljače počinje u Zagrebu tečaj u crtanju za djecu. Tečaj će trajati tri mjeseca, dva do tri puta na tjedan (prema dogovoru), a mogu ga polaziti djeca, koja idu u osnovnu školu ili u niže razrede srednje škole. Prvi dio tečaja (od 1. veljače do 15. ožujka) održaje se u atelieru, a u drugom dijelu tečaja (od 15. travnja do 31. svibnja) vodit će se djeca, koja polaze tečaj, po lijepom vremenu na šetnje, da se vježbaju u crtanju po prirodi. Za polazak tečaja plaća se 100 Din mjesečno. Tečaj vodi slikar Anatol Sergejev, pod čijim će vodstvom djeca steći osnovno znanje u crtanju i slikanju, koje će im biti od velike koristi u školi uopće, a za razvitak njihova estetskoga shvaćanja napose. Potanje informacije daje sam voda tečaja u svom atelieru Zrinjevac br. 1, IV. i uredništvo »Obitelji« (telefon 54—17).

ZDRAVLJE

C-vitamin u kristalima. Pred nekoliko dana uspjelo je profesoru Windausu dobitniku Nobelove nagrade iz Göttingena da dobije D-vitamin, a malo dana kasnije javile su novine, da je Windausov učenik norveški učenjak Otar Rygh dobio C-vitamin u čistom, kristalnom obliku. Vitamin C nalazi se u voću i povrću, osobito u rajčicama, limunima i narandžama. Ako naše tijelo ne dobiva u hrani dosta toga vitamina nastaje skrobut i mnogo drugih bolesti.

Jedna bolest uništava drugu. U zadnje vrijeme pokušalo se liječiti bolesti tako, da se bolesnika zarazi nekom drugom bolešću, koja će tako djelovati na organizam, da će ovaj uništiti uzročnike prve bolesti. Njemački liječnik dr Aschner uspio je da izliječi diabetes (šećernu bolest) zarazivši bolesnika disenterijom (grižom), a povišeni krvni tlak da umanji time što je bolesnika zarazio paratifusom. Već duže vremena liječi se paraliza podavanjem injekcija, koje dovode malariju.

Sa Grahova Grada na Suncograd

Dječja priča — Napisala Antica Juras

SUNCOGRAD

(SVRŠETAK.)

Već se izdaleka razabirala glavica, na kojoj se dizao grad Suncograd. Bio je sagrađen, kao što su obično sagrađeni gradovi njegove vrsti. Dvorci i kule nizali su se u pravilnom krugu uokolo glavice. Izvanji dvorci bili su pravilno nanizani jedan do drugoga, a pred dvorovima pružala su se prostrana dvorišta. Unutarnji dvorci bili su građeni u obliku kula. Svi ti dvorci i kule bili su prekrasne žute boje i sjali su se poput sunca.

»Nije li krasan naš grad?« upita knežević iz Suncograda. »Takva grada nema na cijelome svijetu. Prepoznao bi ga među stotinama. Gledaj, kako se izvanji dvorovi sa svojom zlatno-žutom bojom krasno ističu prema tamnožutim kulama u središtu grada! Zar ne?« ponosno je pitao knežević.

»Uistinu je divan taj vaš obećani grad,« rekne Ivo i doda: »Kako li je samo krasno sagrađen!«

»Kako ne bi bio!« uskliknе knežević i nato zapita Ivu: »Hoćeš, da ti pričam, kako je postao Suncograd?«

»Pričaj, pričaj!« zamoliše ga oba brata Ivo i Ilko.

»Živio nekoć neki kralj i kraljica,« počne knežević. »Jednog jesenjeg dana izađoše u šumicu i šetajući po šumi zalutaše. Tražeći put po šumici padnu u jedan duboki ponor. Čitavu su zimu proživjeli u tom ponoru i skoro se smrznuli od studeni. Sam ih je dobri Bog očuvao od smrti! Zaspali su naime nekim čudnim snom, koji ih je spasio. Kad se probudiše, osjetiše, kako kroz gustu tamu prodire neka svjetlost i širi se ugodna toplina. Poslije dugih i teških dana studeni i mraka eto sinu im tračak nade. S nadom kao da im je i snaga porasla. Počeše se uspinjati uz ponor sve više i više. Teško im je i naporno bilo to uspinjanje. Napokon uzađoše na ovaj svijet. Prvo, što su ugledali, bilo je sjajno sunašce, koje je sjalo na nebu i čitavi svijet obasjavalo svojim zrakama. Kraj, gdje su izašli na danje svjetlo, bio je divan, ali posve nepoznat. Uza sve to ne klonuše duhom. Daleko od doma i rodnoga kraja odlučiše da podignu novi grad. Dugo su gradili krasan grad, a pomagali su roditeljima u poslu brojni sinovi, koji su im se rodili u novoj postojbini. Ali dođe vrijeme da umre najprije starica majka, a malo zatim i stari kralj. Prije smrti pozove on sinove i reče im: »Nastavite dizati naš grad onako, kako ste i započeli. Sagradite grad prema liku i obliku sjajnoga sunca. Sunce je vaše stare roditelje probudilo na život i izvelo na Božji dan. Vas je sunce na svome krilu odnjihalo i svojim zrakama obasipalo. Neka ostane stoga u našem rodu vječni spomen na našu zahvalnost prema njemu. Bog vas blagoslovio djeco!« To su bile zadnje riječi staroga kralja. Njegova se želja ispunila. Sinovi, unuci i praunuci nastaviše njegovo djelo i podigoše divan grad: Suncograd,« dovrši knežević svoju priču.

»Evo nas, blizu smo,« — klikne jedan knežević.

Ivo se prene kao iza sna i pogleda, kamo to lete. Pa to oni lete baš nad njihovim vrtom! Sav

NAD NJIMA JE ZUJILA PČELA OKO SUNCOKRETA

protrnu od radosti, ali u taj čas nehotice sklizne i padne sa leđa Ale Zuji-Zuje, držeći Ilka za ruku.

»Jao! Pomozi nam, Bože!« pomisli i u tili čas nađe se na zemlji na mekoj travi.

Mali Ilko ležao je kod njega i držao ga za ruku, a u drugoj je ruci stiskao pokidane cvjetove graha. Nad njima je zujila pčela obilazeći oko žutih cvjetova velikog suncokreta.

Š A L E

Pošteno! »Evo ti, Jozo, kolač,« reći će majka svom sinu, »pa ga podijeli sa sestricom Zorkom, ali pošteno!«

»A kako se to pošteno dijeli?« zapita Jozo.

»Sestri ćeš dati veću polovicu i to će biti pošteno.«

»Čuj, mamice, daj ti kolač Zori, pa neka ga ona sa mnom pošteno podijeli!«

Kao gost. Ivica: »Mama, smijem li se igrati maloga dečka, koji je došao k nama u posjete?«

»Majka: »Zašto ne!«

Ivica: »Meni se čini, da bi mali dečko htio kolača...«

Nikolinjski dar. Mama: »Tončiću, što bi ti bilo draže, da ti sv. Nikola donese na dar brata ili sestricu?«

Tončić: »Slona!«

Čestitka o mladom ljetu. (Muž, žena i sobarica).

Mala Mica sobarica
Gospi Jeli ovo veli:

»Cijelim tijekom novog ljeta
svaka sreća nek vas sreta,
vaše želje, kakve bile,
da Bog da se ispunile!«

Al će gospar: »Idi, beno!
Ja bih tada nefaljeno
za tri tjedna bankrotiro
i u prazne šake sviro.«

Očev sin. Učitelj (učeniku, čiji je otac lovac): »Ako tvoj otac danas ubije četiri zeca, a sutra tri, koliko je to skupa?«

Učenik: »To je skupa 14 zečeva i 3 lisice.«

Kod seoskog brice. »Hvala lijepa, vi pljujete na sapun, da napravite sapunicu.«

»To radim samo za strance, domaćima pljujem ravno na bradu.«

Automobilist. »Je li vam upraviteljev sin poslao kakvu razglednicu sa svojih putovanja u automobilu?«

»Jest dvije: jednu iz policijskog zatvora, drugu iz bolnice.«

Oj željo pusta! Kad se jedan Židov vozio morem navalila oluja a on stao vikati:

»Gospodine kapetane, gospodine kapetane, zaustavite da izađem van!«

Kod liječnika. »Što ti je?«

»Ne znam.«

»Gdje te boli?«

»Ne znam.«

»Kad si dobio?«

»Ne znam.«

»Onda ajde u apoteku i kupi: ja ne znam što, i upotrebljavaj: ja ne znam kako, pa ćeš ozdraviti: ja ne znam kad.«

Rastreseni lovac. Jedan lovac naišao u Africi na podivljalog slona i stao da bježi ispred njega. Putem se ovako tješio: »Tako mi i treba! Polazim u lov, a zaboravljam da ponesem sobom svoju lovačku torbu! A kako bih ponio ovog slona kući bez torbe?«

Izvinio se. Netko je primijetio jednog slijepog prosjaka, kako čita novine. On ga začuđeno upita: »Šta, vi ste slijepi, a čitate novine?!«

»Prosjak: »Ne čitam, samo razgledavam slike...«

Praktične (moderne) žene. »Moja je žena neobično praktična. Od svoje lanjske bluze napravila je za me kravatu.«

»O, moja je žena još praktičnija. Ona je od moje svilene kravate napravila sebi divnu večernju toaletu.«

Najstrašnije. »Reci mi, Perice, što je bilo najstrašnije za vrijeme općeg potopa?«

»Bilo je najstrašnije to, što onda još nije bilo kišobrana.«

Ne će da se šiša. »Poznam jednog čovjeka, koji se nije ošišao ni počešljao barem deset godina.«

»To je sigurno kakav umjetnik ili ciganin — čergaš.«

»Bome nije nego ćelavac.«

Koliko konj ima nogu? Učitelj (đaku početniku): »Koliko noga ima konj?«

Đak: »Konj ima četiri noge, ako mirno stoji. Ako pak trči, onda ih ne mogu prebrojiti.«

Sreća. »Gle, gle, dakle vi ste bili u Indiji? A jeste li imali sreću u lovu na tigrove?«

»Kolosalno! Niti jednoga nisam sreo!«

Tko će ljuljati dijete? »Ne bi li mogao da malo ljuljaš dijete?« reče žena svome mužu, koji je čitao novine.

»Zašto?«

»Da ne plače i da zaspi jednom, pa da mogu raditi, jer ti tražiš ručak točno u dvanaest sati. A i tvoja je to dužnost, jer tebi pripada jedna polovica djeteta.«

»A kome pripada druga polovica?«

»Meni.«

»Izvrsno! Ljuljaj ti svoju polovicu, a moju ostavi neka plače.«

Presavjestan odvjetnik. »Zašto je danas odvjetnik dr Žanić tako bijesan?«

»Ah, uspjelo mu je po prvi put u životu da oslobodi svoga klijenta, ali je u rastresenosti odmah zatražio reviziju procesa.«

Dobro mu je odbrusila. U jednom odjelu vagona sjedila je neka mlada djevojka i neki propali mladić. On počne pjevati bezobrazne pjesme. Djevojka od dosade stade zijevati.

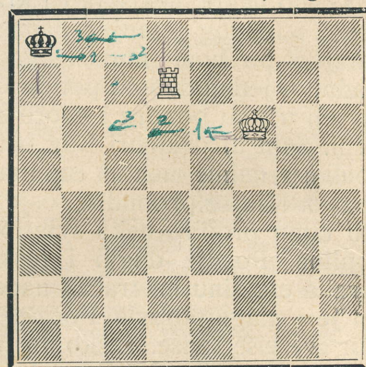
»Oh,« reče joj mladić, »mislio sam, da ćete me požderati.«

»Ne bojte se, židovka sam, pa ne jedem svinjsko meso.«

Š A H

Problem broj 3.

Sastavio Mato Perinić, Zagreb

Bijeli matira u 5 poteza

DOBRIJAN I KOLUT

Ukrao je čika kolut
unučiću naše tete,
pa se stao njim da igra
kao kakvo malo dijete.

Niz cestu je odjurio
preko brda i dolina,
a večer se hvatat stala:
već dolazi prva tmina.

Naš dobrijan ni ne gleda,
gdje će svojom nogom stati,
nego vještom rukom svojom
brzi kolut pomno prati.

A kad dođe blizu bare,
što se skrila među travom,
u mutnu je njenu vodu
zagnjurio svojom glavom.